

57. møde.

Tirsdag den 9. februar kl. 13.30.

Formanden: Medlemmer af folketinget J. O. Krag, Erling Dinesen, Grünbaum, Lys-holt Hansen, Per Hækkerup, Anker Jørgensen, Helge Nielsen og Ivar Nørgaard har meddelt mig, at de ønsker mundtligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende prislovgivning til afløsning af prisstoppet.

Medlemmer af folketinget Aksel Larsen, Krog Hansen og Morten Lange har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ophævelse af told af kaffe og om ophævelse eller nedsættelse af forbrugsafgifter af visse varer.

Medlemmer af folketinget Kurt Brauer, Poul Dam og Morten Lange har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Prostitution m. v.).

Medlem af folketinget Rosing har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for Grønland at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren oplyse, om der på baggrund af sammenstyrtningen af børnehaven „Sisi“'s gavl efter ministerens opfattelse finder et betryggende teknisk tilsyn sted med byggeri i Holsteinsborg?“

Medlem af folketinget Valbak har meddelt mig, at han ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren overveje gennem en snarlig ændring af straffeloven at lade checkmandatsvig under 300 kr. underkaste privat påtale for derved at lette politiet for den arbejdsbyrde, som bankernes checkgarantiordning har medført?“

Medlem af folketinget Bernhard Baunsgaard har meddelt mig, at han ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren fremskynde udsendelsen af et supplerende cirkulære, så det bliver påbudt at tildele studerende fri-

plads i børnehaver på linie med andre borgere som lovet i folketingets spørgetid onsdag den 13. januar 1971?“

Medlem af folketinget Bilgrav-Nielsen har meddelt mig, at han ønsker til forsvarsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren søge gennemført lørdagsfrihed for de indkaldte i forsvaret?“

Medlem af folketinget Bilgrav-Nielsen har meddelt mig, at han ønsker til indenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren søge gennemført lørdagsfrihed for de indkaldte i civilforsvaret?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets spørgetid i morgen.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Aksel Larsen): Jeg skal på socialistisk folkepartis vegne fremsætte forslag til lov om ophævelse af told på kaffe og om ophævelse eller nedsættelse af forbrugsafgifter af visse varer.

Lovforslagets begrundelse er følgende:

Forbrugsafgifterne er i Danmark på det nærmeste en jungle. De er fordelt over en næsten uoverskuelig mængde af love, som er blevet gennemført, respektive ændret, dels med en fiskal begrundelse — at der måtte tilføres statskassen øgede indtægter — dels fordi man ønskede at begrænse befolkningens forbrug, hvilket skulle ske ved en forhøjelse af de priser, forbrugerne skulle betale, dels også fordi man hævdede, at beskatning eller øget beskatning af forbruget var rimeligere end direkte beskatning. Vedtagelsen af de enkelte afgiftslove og senere ændringer i disse skete aldrig efter et bestemt system eller som led i en samlet plan, medmindre man vil kalde det et system, at der skulle tilføres statskassen midler ved indførelse eller forhøjelse af visse mere eller mindre vilkårligt valgte afgifter. Synspunktet var til enhver tid det, at man måtte finde forbrugsvarer, der kunne lægges afgifter på, uden at man risikerede, at forbruget af de pågældende varer gik ned — det skulle endda helst fortsat stige, således at provenuet mindst steg i forhold til afgiften eller afgiftsforhøjelsen.

Der burde for længst være foretaget en samlet gennemgang og planmæssig revision

[Aksel Larsen.]

af hele den såkaldte punktbeskatning, også for at gøre denne mere overskuelig samt lettere og billigere at administrere, idet der ved en sådan revision naturligvis måtte anlægges sociale synspunkter. En begyndende kulegravning er nu foretaget i det af finansministeren i fjor nedsatte udvalg, bestående af to repræsentanter for hvert udvalgsberettiget parti med departementschef Gersmann som formand og med nyttig medvirken af embedsmænd fra told- og forbrugsdepartementet. Om udvalgets arbejde i finansåret 1969-70 er der aflagt beretning til folketinget, og det er med støtte i beretningsmaterialet, dette lovforslag er udarbejdet. Det må forstås, at forslaget ikke prætenderer at være et forslag om den helt store, systematiske og omfattende revision af forbrugsbeskatningen, men et forslag om, hvad det må synes mest rimeligt at foretage i første omgang.

Det må erindres, at med indførelse af den almindelige omsætningsafgift, den såkaldte moms, er der kommet et helt nyt element ind i forbrugsbeskatningen. For så vidt en sådan ikke kan undværes — og det kan den hverken af fiskale eller andre grunde, da det ikke kan ses, hvorledes dens provenu skulle kunne undværes eller kompenseres — må det anses for mere rimeligt at lægge hovedvægten på en neutralt virkende, almindelig omsætningsafgift end på et broget virvar af mere eller mindre velbegrundede punktafgifter.

Det måtte imidlertid givetvis være en forudsætning for momsen, at der blev foretaget den nævnte revision af hele forbrugsafgiftssystemet, herunder en nedsættelse eller ophævelse af betydelige grupper af punktafgifter. Momsen skulle jo ikke kun være en ny skat, som blev lagt oven på alle i forvejen eksisterende skatter og afgifter. Til trods for at momsprocenten i løbet af de sidste tre år er blevet forhøjet to gange, hver gang med 2,5 pct., altså fra 10 til 15 pct., er der imidlertid ikke fra regeringens side taget initiativ til den nødvendige revi-

sion af punktskatterne. For at få denne i gang har vort parti udarbejdet det foreliggende lovforslag som en begyndelse.

Endelig er der som sagt den sociale incidens af beskatningen at tage hensyn til. I almindelighed være det sagt, at i det omfang forbrugsskatter ikke kan undværes, må der gennem en progressiv indkomstbeskatning drages omsorg for, at den samlede skattebyrde bliver socialt rimeligt fordelt. Progression, og en ret stærk progression, i indkomstbeskatningen er en nødvendighed, da skat på forbruget altid vil have en tendens til at vende den tunge ende nedad, at belaste befolkningsgrupper med mindre indkomster uforholdsmæssig hårdt. Det ses ikke, at man har taget hensyn hertil ved den hidtidige tilrettelæggelse af forbrugsafgifterne.

Hvad angår punktskatternes incidens — altså den forholdsvis vægt, hvormed de hviler på de forskellige indkomstgrupper — så foreligger der ikke noget helt tilstrækkeligt materiale, men i den af mig omtalte beretning fra det såkaldte punktskatte- eller kulegravningsudvalg er spørgsmålet dog belyst tålelig godt og særdeles lærerigt gennem en række tabeller. Det ses heraf, at der er afgifter, der er neutrale over for indkomstgrupperne, men også sådanne, der er absolut degressive, hvilket vil sige, at de hviler tungest på befolkningsgrupper med små eller mellemindkomster. Jeg anbefaler disse tabeller til et indgående studium.

Alt dette har vi taget i betragtning ved udarbejdelsen af vort lovforslag, som tilsigter en samlet afgiftslettelse på omkring 1.066 mill. kr. på årsbasis under forudsætning af et uforandret forbrug af de pågældende varer. Da lovforslaget nødvendigvis må omfatte ændring af en mængde af afgiftslovene, kan det måske nok forekomme noget uoverskueligt. Jeg skal derfor tillade mig kort at redegøre for dets indhold og de reelle virkninger af dets vedtagelse.

Tolden på kaffe foreslås totalt ophævet. Forbruget og dermed valutaudgifterne kan ikke formodes at stige mærkbart trods den

[Åksel Larsen.]

dermed følgende prisnedsættelse. Vedtagelsen vil betyde et mindreprovenu til statskassen på ca. 100 mill. kr. på årsbasis.

Vi er naturligvis opmærksom på, at efter særlig beslutning er provenuet af kaffetolden båndlagt til anvendelse som særlig u-landshjælp. Det hensigtsmæssige i på sådan måde at øremærke statsindtægter — dette kaldes vist også cigarkassesystemet — kan der jo nok være tvivl om. Under alle omstændigheder er det ikke vort formål med forslaget at mindske Danmarks u-landshjælp, og vi går ud fra, at der ved forhøjelse af de almindelige bevillinger til denne kan kompenseres for kaffetoldens bortfald, hvilket vi naturligvis i givet fald vil medvirke til.

Tobaksbeskatningen foreslås nedsat. Den praktiske følge for forbrugerne skulle blive, at cigaretprisen nedsættes med 5 øre pr. stk., cigarillos med 5, cerutter med 6 og cigarer med 7 øre pr. stk. Tilsvarende foreslås beskatningen af røgtobak nedsat med 20 øre pr. kg, mens det foreslås, at beskatningen af skrå og snus helt bortfalder. Det samlede mindreprovenu for statskassen herved bliver 443 mill. kr. på årsbasis. Det må tilføjes, at en nedsættelse af cigaretbeskatningen og dermed priserne også kan antages at gøre det mindre lukrativt at forsøge indsmugling af cigaretter.

Ølafgiften foreslås nedsat. Dette foreslås ikke kun, fordi det er en beskatning, der er degressiv og hviler på en almindelig forbrugsvare, men også fordi folketinget tidligere temmelig groft har svigtet ubetingede løfter om, at afgiftsforhøjelser, der var tænkt som en art forskud på momsen, skulle bortfalde, når momsen indførtes. Den praktiske følge af forslaget skulle blive, at almindeligt pilsnerøl nedsættes med 7 øre pr. flaske, luksusøl klasse A med 9 og luksusøl klasse B med 11 øre pr. flaske. Mindreprovenuet kan beregnes til 102 mill. kr.

Der er, så vidt vi kan dømme, almindelig enighed om, at beskatningen af parfume og toiletartikler er urimelig høj. Vi foreslår prismærkeafgiften nedsat fra 36 til 22 pct., hvilket med uændret forbrug skulle betyde et mindreprovenu på 72 mill. kr.

Lov om forskellige forbrugsafgifter indeholder afgifter på elektriske lamper, sikringer, tændstikker, cigar- og cigarettæn-

dere, kaffeekstrakter og kaffesurrogater, spillekort og grammofonplader. Den er med andre ord en samling blandede bekendtgørelser. Vi foreslår samtlige disse afgifter ophævet. Da vi kender finansministerens varme interesse for at lette erhvervslivets omkostninger, hvilket fik ham til at foreslå afgiften på neonrør nedsat, kan vi forhåbentlig regne med, at han også vil være sympatisk stemt over for forslaget om den langt større lettelse for erhvervslivet, det vil være, når afgiften på elektriske lamper bortfalder. Det er vistnok sådan, at erhvervslivet betaler den væsentlige part af lampeafgiften, om hvilken det vel i øvrigt må være tilladt at sige, at den er en skat på oplysning. At beskatningen af elektriske sikringer er en uanstændighed — de er jo lovpligtige og skal modvirke, at der opstår ildebrande — kan forhåbentlig alle indse. Samlet drejer det sig her om et provenu på ca. 50 mill. kr., hvoraf staten og kommunerne betaler en god del. Ophævelse af disse afgifter samt af afgifterne på tændstikker, lightere, kaffesurrogater, spillekort og grammofonplader skulle betyde et provenutab for staten — men en lettelse for forbrugerne — på 103 mill. kr. på årsbasis.

Vi ville gerne samtidig have foreslået, at den i samme lov indeholdte afgift af sodavand o. lign. skulle bortfalde. Da den ikke udelukkende er degressiv, og da sodavand vel ikke kan regnes for en forbrugsvare, man ikke kan komme uden om, er vi standset ved et forslag om at halvere afgiften fra 60 øre pr. liter til 30 øre pr. liter. Samlet vil dette koste statskassen ca. 85 mill. kr., men give forbrugerne en tilsvarende lettelse.

Lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger er jo en gammel svend, som gennem tiderne heldigvis har mistet det meste af pynten — hvis man kan kalde den slags afgifter for pynt. Tilbage er kun afgiften på radio- og fjernsynsmodtagere, radiogrammofoner, pladespillere og lignende samt tilbehør. Uanset at der ikke er udelt tilfredshed med programmerne og med de ansvarlige i tv og radio, og at det ikke kan siges at være livsvigtigt for statsborgerne at aflytte alle udsendelser, så er det dog sådan, at en meget væsentlig del af samfundsmagtens informationer til befolkningen formidles gennem disse massemedier. Det er følgelig urimeligt, at de bliver beskattet.

[Aksel Larsen.]

Når man ophæver sådanne afgifter, bør naturligvis afgifterne på radiobranchens øvrige artikler følge med. Prisnedsættelsen for befolkningen bliver lig med mindreprovenuet for statskassen, nemlig ca. 98 mill. kr. på årsbasis.

En af de mest ulogiske afgifter, vi har, er afgiften på konsum-is. På den ene side giver staten af skatteydernes penge tilskud til landbrugets mælkeproduktion, på den anden side fordyrer man et mælkeprodukt med afgift. Formentlig hører denne afgift til dem, der ikke er helt lette at kontrollere. Vi foreslår, at afgiften på konsum-is bortfalder. Statens tab herved og omvendt gevinsten for befolkningen er ca. 63 mill. kr.

Det samlede provenutab for statskassen kan beregnes til 1.066 mill. kr. på årsbasis — modsvarende en mindst tilsvarende prisnedsættelse for forbrugerne. Vi foreslår ikke, at der på anden måde skaffes statskassen dækning for denne mindreindtægt.

Der er principielle grunde til, at vi ikke gør det. Det er en uting, at man, når der på et eller andet område foreslås skatte- eller afgiftslettelser eller eventuelt udgiftsførøgelser, så øjeblikkelig søger at afparere forslaget, ja, næsten at kvæle debatten om det, ved ultimativt at kræve forslag om, hvordan dækning kan fremskaffes.

Hertil kommer imidlertid i den givne situation, at det ikke kan ses, at der er brug for dækningsindtægter. Der kalkuleres med et kasseoverskud i det kommende finansår på mindst 3,5 milliarder kr., og efter de hidtidige erfaringer med denne regerings administration af statsfinanserne og skatteudskrivningen vil det ikke forundre, om det bliver endnu større. Vi kan ikke anerkende nødvendigheden eller hensigtsmæssigheden af, at et sådant kasseoverskud nedkules i Nationalbanken, hvor det så vil henligge som død kapital. Kasseoverskuddet kan godt tåle at forringes med ca. 1 milliard kr.

Vi har desuden den opfattelse, at hele den vindtørre nationaløkonomiske teori, regeringen bygger sin økonomiske politik på, er forkert. Den går jo ud på, at vi skal spare os ud af vanskelighederne, og at underskuddene på valuta- og handelsbalancen skal overvindes — og kun kan overvindes — derved, at man gennem stadig skrappere skatteudskrivning søger at tvinge befolk-

ningen til at nedsætte sit forbrug. Denne politik har ikke givet de ønskede eller forventede resultater; den har vist sig forfejlet.

Den finanspolitiske stramning indledtes i foråret 1968 med den første momsforhøjelse. Den er fortsat og gjort stadig strammere siden, men de virkninger, regeringen lovede sig af den, er som sagt udeblevet. Den finanspolitiske stramning har kammet over. Befolkningen gør oprør mod den. Ved opmærksomhed af opsparinger, ved opspisning af tidligere opsparing, ved fremskaffelse af vanskeligt kontrollerbare indkomster, ved lån, kreditter og ved afbetalingskøb søger befolkningen at opretholde et uændret forbrug trods regeringens stramning af de finanspolitiske tommelskruer. Finansministeren burde erkende dette og i erindring om sine tidligere udtalelser og standpunkter forstå, at skatteudskrivningen er gået over gevind, har passeret bristepunktet.

Naturligvis må det lyde ulogisk og i hvert fald uortodokst i finansministerielle øren, men det skal siges: En lettelse af skatte trykket, en nedsættelse af de indirekte skatter, der kan resultere i nedsatte forbrugerpriser, kan få sådanne gavnlige psykologiske virkninger, at udviklingen i retning af større indsats og opsparevilsje fremmes. Det er en metode, som ikke før har været prøvet, men om ikke af anden grund, så bør den prøves, da alle andre metoder har vist sig at slå fejl, da alle regeringens hestekure har vist sig at være kvaksalveri.

At vi har valgt at foreslå bortfald eller nedsættelser af forbrugsafgifterne i stedet for at angribe de høje trækprocenter for kildeskatten, har sin årsag dels i, at de afgifter, vort forslag omfatter, så afgjort er degressive, altså hviler tungest på folk med små indkomster, men også i, at forslag om lavere skatteprocenter hidtil er blevet afvist energisk, ja, næsten forbitret, af regeringen og dens folketingsflertal. Skatteprocenternes højde er regeringens helligste ko. Derfor har vi valgt at foreslå afgiftslettelser, som kan slå igennem i de priser, forbrugerne skal betale. Vi har så meget bedre kunnet gøre det, som vi mener at have fundet god støtte for vore synspunkter i den beretning og det materiale, folketinget har modtaget fra det af finansministeren nedsatte punktskatteudvalg.

Jeg anbefaler på mit partis vegne det

[Aksel Larsen.]

fremsatte lovforslag til velvillig og forhåbentlig hurtig behandling. Det sidste, fordi der ikke skulle være noget til hinder for, at afgiftslettelserne og dermed prisfaldene kan blive virksomhedsfulde allerede fra 1. april i år.

Ordføreren for forslagsstillerne (Kurt Brauer): Jeg skal herved tillade mig for folketinget at fremsætte *forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Prostitution m. v.)*.

Forslaget skal først og fremmest ses som et socialpolitisk initiativ, idet det er forslagsstillerernes opfattelse, at den nuværende lovgivning ved sin indirekte kriminalisering først og fremmest rammer de ringest stillede prostituerede. Den nuværende lov har ikke nedbragt antallet af prostituerede, og det stadig mere afslappede syn på prostitutionen, som indtages i et moderne samfund, gør, at de moralske bevæggrunde, der stod bag den nuværende udformning, ikke længere er til stede. Socialistisk folkeparti er af den opfattelse, at de sociale problemer, som prostitutionen frembyder, ikke kan løses ved hjælp af straffeloven. Jeg skal derfor tillade mig at anbefale denne modernisering af borgerlig straffelov til folketingets velvillige behandling.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til hr. J. O. Krag, for at han som ordfører for forslagsstillerne kan fremsætte det i dag anmeldte forslag til folketingsbeslutning.

Ordføreren for forslagsstillerne (J. O. Krag): Det forslag til folketingsbeslutning, vi skal beskæftige os med her i folketinget i morgen, og som jeg i dag nærmere skal begrunde, er et socialdemokratisk *forslag til folketingsbeslutning vedrørende prisløvgivning til afløsning af prisstoppet*.

Vi befinder os i øjeblikket i en helt usædvanlig og ganske ekstraordinær situation. Aldrig før har nye overenskomster skullet indgås med ikrafttræden nøjagtig på samme dato, som et prisstop ophører. Man kan spørge, hvad der sker, når det prisstop, der nu har været gældende i ca. 5 måneder, falder bort. Der vil sætte en prisstigningsbølge ind. Hvor stærk den prisstignings-

bølge bliver, tror jeg det er meget vanskeligt at skaffe sig et klart skøn over. Vi har i 21 mands udvalget bedt handelsministeren om at fremskaffe os et skøn over størrelsen af de prisstigninger, der vil følge efter prisstoppets bortfald, og jeg håber, at vi snart får de oplysninger.

Hvad er det, der gør, at priserne går i vejret efter prisstoppets bortfald? Ja, først og fremmest må man regne med, at en lang række virksomheder her i landet, hvis der ikke havde været prisstop, i løbet af de 5 måneder ville have gennemført prisstigninger af en vis størrelse. Disse er for de fleste virksomheders vedkommende i de fleste tilfælde udskudt, og det vil sige, at samme dag prisstoppet falder bort, må man forvente, at disse prisstigninger sættes i kraft. Jeg tør ikke angive, hverken i procent eller points, hvor meget det vil dreje sig om, men gratis for forbrugerne bliver det i hvert tilfælde ikke.

Dernæst fik vi i september-oktober to dyrtidsportioner. Den ene blev, som det hedder, kompenseret gennem et kontant statstilskud på ca. 300 mill. kr. til arbejdsgiverne. Hvor store prisforhøjelser arbejdsgiverne i den anledning har holdt tilbage, ved vi ikke. Jeg tror ikke, denne tilskuds politik til arbejdsgiverne har været særlig effektiv, men det tror regeringen, og under alle omstændigheder må der vel være nogen virkning. Det vil altså sige, at der pr. 1. marts vil være en kilde nr. 2 til prisstigningsbølgen. Dernæst træder en ny dyrtidsportion i kraft for arbejderne pr. 1. marts, for tjenestemændene pr. 1. april. Den overvælttes, ved vi af erfaring, næsten omgående på priserne og giver vel en prisstigning på noget under 1 pct.; vi ved ikke nøjagtig hvor meget.

Endelig må vi regne med, at der ude i verden er en vis uro og visse prisstigningstendenser. Vi ved bl. a. med sikkerhed, at i løbet af en periode vil oliepriserne og benzinpriserne gå i vejret, og det vil også gøre sin virkning på det danske marked.

Jeg tør ikke sige, hvad den samlede sum af disse prisstigningstendenser vil blive, men den bliver temmelig mærkbar. Det er derfor vigtigt, at det danske samfund efter 5 måneders prisstop ikke kastes ud i et tomrum, hvor der ingen generel prisløvgivning er, og hvor enhver prisforhøjelse, der ikke rammes